

АНАЛІЗ ТЕХНІЧНИХ ПОМИЛОК КВАЛІФІКОВАНИХ ВАЖКОАТЛЕТОК ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ТЕХНІКО-ТАКТИЧНИХ ДІЙ В УМОВАХ ЗМАГАНЬ

Здійснено кількісно-якісний аналіз допущених технічних помилок спортсменками у поштовху в процесі міжнародних змагань 2009–2013 рр. Нами виявлено, що кількісно-якісна характеристика цих помилок має різну спрямованість в структурі руху, змінюється залежно від масо-ростових відмінностей важкоатлеток. Найбільша кількість допущених спортсменками помилок стосується просторової структури руху у підніманні штанги від грудей.

Ключові слова: важкоатлетка, поштовх, піднімання штанги на груди, піднімання штанги від грудей, група вагових категорій, структура руху штанги.

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій. У важкій атлетиці однією із головних умов зростання високих результатів у спортсменок високої кваліфікації є використання раціональної техніки піднімання штанги. Без якісної тренувальної роботи над удосконаленням техніки змагальних вправ сьогодні дуже важко показати ефективні рухові дії під час змагальної діяльності [1, 3].

Досвід змагальної та тренувальної діяльності показує [2, 5, 6], що друга змагальна вправа важкоатлетичного двоборства — поштовх штанги є головною вправою, що впливає на визначення переможця змагань. Разом із цим, навіть у кваліфікованих важко атлеток зустрічаються помилки у техніці виконання змагальних вправ, котрі можуть проявлятися через недоліки у розвитку рухових якостей або невміння спортсменок раціонально використовувати інерційні сили системи "спортсменка-штанга", на які також впливають їхні конституційні особливості.

Удосконалення техніки поштовху штанги є одним із головних завдань підготовки кваліфікованих спортсменок під час підготовки до головних змагань сезону. Аналіз змагальної діяльності кваліфікованих спортсменок на міжнародних змаганнях показує, що майже 40,0 % піднімань штанги не були завершені через допущені різні помилки у структурі руху штанги.

Тому **мета нашого дослідження** — виявлення помилок у техніці виконання поштовху кваліфікованими важкоатлетками та визначення їх якісного характеру.

Методи дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення даних науково-методичної літератури і всесвітньої інформаційної мережі Інтернет, педагогічне спостереження.

Результати дослідження. Усього проаналізовано 650 підйомів штанги кваліфікованими спортсменками у поштовху на міжнародних змаганнях (чемпіонати світу та Європи 2009–2013 рр.). З метою детальнішого аналізу та порівняння технічної майстерності, згідно досліджень Олешко В. важкоатлеток було поділено на групи вагових категорій: I – 53, 58 кг; II – 63, 69 кг; III – 75 та понад 75 кг [4].

Поштовх виконується у два прийоми (піднімання штанги на груди і піднімання штанги від грудей), нами аналізувалися допущені помилки, відсоток яких становив 46,0 %, від усієї кількості технічних помилок, і це були помилки у другому прийомі поштовху – піднімання штанги від грудей.

Здійснено аналіз всіх технічних помилок, допущених спортсменками у поштовху штанги від грудей, які розставлені за рейтингом (кількістю випадків). Нижче у таблиці наведено п'ять найбільш часто допущених спортсменками технічних помилок (табл. 1).

Аналіз даних показує, що найбільше помилок у структурі руху під час піднімання штанги від грудей спортсменки допускають за рахунок викривлення траєкторії руху – 39,5 % (штанга посилається або вперед або назад від вертикалі, на якій розміщено загальний центр маси тіла спортсменки). Далі йдуть дві помилки, що пов'язані з вадами динамічної структури руху (17,8 і 10,6 % випадків). Як не дивно але технічна помилка просторової структури руху штанги – відсутність фіксації після поштовху становить – 10,6 %, вона також дуже тісно пов'язана з першою помилкою спортсменок.

На останньому місці (6,8 % випадків) знаходиться помилка спортсменок, що пов'язана з динамічною структурою руху – недостатня сила посилення штанги вгору від грудей.

Нами була висунута гіпотеза, що спортсменки різних груп вагових категорій можуть допускати різні технічні помилки під час змагальної діяльності у поштовху. З цією метою нами здійснено аналіз всіх технічних помилок, допущених спортсменками у поштовху штанги, залежно від груп їх вагових категорій (табл. 2).

Таблиця 1

**Кількісно-якісна характеристика допущених помилок спортсменками
під час міжнародних змагань 2009–2013 рр.**

№ з/п	Назва помилки	Кількісно-якісна характеристика	
		Кількість помилок, %	Якісний характер помилок
1.	Викривлення траєкторії руху у підніманні штанги від грудей	39,5	Просторова структура руху
2.	Неможливість піднятися із положення присіду	17,8	Динамічна структура руху
3.	Дожимання штанги однією чи двома руками	10,6	Динамічна структура руху
4.	Відсутність фіксації після поштовху	10,1	Просторова структура руху
5.	Недостатня сила посилення штанги вгору від грудей	6,8	Динамічна структура руху

Таблиця 2

**Кількісно-якісна характеристика допущених помилок спортсменками
різних груп вагових категорій під час міжнародних змагань у 2009–2013 рр.**

№ з/п	Назва помилки	Кількісно-якісна характеристика	
		Кількість помилок, %	Якісний характер помилок
<i>Перша група</i>			
1.	Викривлення траєкторії руху у підніманні штанги від грудей	33,0	Просторова структура руху
2.	Неможливість піднятися із положення присіду	26,3	Динамічна структура руху
3.	Дожимання штанги однією чи двома руками	11,0	Динамічна структура руху
4.	Недостатня сила посилення штанги вгору від грудей	8,8	Просторова або динамічна структура руху
5.	Відсутність фіксації після поштовху	8,8	Просторова структура руху
<i>Друга група</i>			
1.	Викривлення траєкторії руху у підніманні штанги від грудей	47,0	Просторова структура руху
2.	Дожимання штанги однією чи двома руками	14,0	Динамічна структура руху
3.	Неможливість піднятися із положення присіду	8,9	Динамічна структура руху
4.	Відсутність фіксації після поштовху	8,8	Просторова структура руху
5.	Недостатня сила посилення штанги вгору від грудей	4,9	Динамічна структура руху
<i>Третя група</i>			
1.	Викривлення траєкторії руху у підніманні штанги від грудей	35,8	Просторова структура руху
2.	Неможливість піднятися із положення присіду	19,7	Динамічна структура руху
3.	Відсутність фіксації після поштовху	13,6	Просторова структура руху
4.	Недостатня сила посилення штанги вгору від грудей	7,4	Динамічна структура руху
5.	Дожимання штанги однією чи двома руками	6,2	Динамічна структура руху

Аналіз даних показує, що спортсменки *першої групи* вагових категорій найчастіше допускають помилку просторової структури руху – викривлення траєкторії руху у підніманні штанги від грудей (33,0 % випадків). Майже така сама кількість помилок спортсменок пов'язана з іншою вадою динамічної структури руху штанги – їх неможливістю піднятися із положення присіду (26,3 % випадків). Значно меншу кількість помилок (11,0% випадків) спортсменки допускають у динамічній структурі руху штанги – дожиманні штанги однією чи двома руками.

У спортсменок *другої групи* вагових категорій також майже половина технічних помилок відноситься до просторової структури руху – це викривлення траєкторії руху у підніманні штанги від грудей (47,0 % випадків). На другому місці є суттєво меншим відсотком помилок – дожимання штанги однією чи двома руками (14,0 % випадків), що відноситься до вади у динамічній структурі руху. Далі майже з однаковим відсотком помилок (8,9 і 8,8 % випадків) вади динамічної та просторової структури руху – неможливість піднятися із положення присіду та відсутність фіксації після поштовху. На останньому місці у цій групі

спортсменок вада динамічної структури руху штанги (4,9 % випадків) – недостатня сила посилення штанги вгору від грудей.

У спортсменок *третьої групи* вагових категорій майже третина технічних помилок відноситься до просторової структури руху – це також викривлення траєкторії руху у підніманні штанги від грудей (35,8 % випадків). На другому місці у цій групі вада динамічної структури руху штанги – неможливість спортсменок піднятися із положення присіду (19,7 % випадків). Далі майже з однаковим відсотком помилок (13,6 і 11,18 % випадків) вади просторової та динамічної структури руху штанги спортсменок – відсутність фіксації після поштовху та неможливість піднятися із положення присіду. На останньому місці у цій групі спортсменок вада динамічної структури руху штанги (6,2 % випадків) – дожимання штанги однією чи двома руками

Висновки. Таким чином, аналіз допущених помилок у підніманні штанги від грудей спортсменками різних груп вагових категорій свідчить, що кількісно-якісна характеристика цих помилок має різну спрямованість в структурі руху, що змінюється залежно від масо-ростових відмінностей важкоатлеток.

Найбільша кількість допущених спортсменками помилок (від 33,0 до 47,0 випадків) стосується просторової структури руху у підніманні штанги від грудей, що вказує на актуальність вивчення причин, які до цього призводять.

Перспективи подальших досліджень полягають у виявленні залежності біомеханічних характеристик техніки поштовху штанги від успішності реалізації техніко-тактичних дій спортсменок різних груп вагових категорій

Використані джерела

1. Дворкин Л. С. Тяжелая атлетика : учеб. для вузов / Дворкин Л. С.. – М. : Сов. спорт, 2005. – 600 с.
2. Лапутин Н.П. Управление тренировочным процессом тяжелоатлетов / Н.П. Лапутин, В.Г. Олешко. – К.: Здоров'я, 1982. – 120 с.
3. Олешко В. Г. Підготовка спортсменів у силових видах спорту : [навч. посіб.] / В. Г. Олешко. – К.: ДІА, 2011. – 444 с.
4. Олешко В. Г. Важка атлетика : навч. прогн. для ДЮСШ, СДЮШОР, ШВСМ, УОР / В. Г. Олешко. О. І. Пуцов, К. В. Ткаченко. – К. : НОК України, Федерація важкої атлетики України, 2011. – 80 с.
5. Полетаев П. А. Моделирование кинематических характеристик соревновательного упражнения "ривок" у тяжелоатлетов высокой квалификации : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. пед. наук: спец. 13.00.04 "Теория и методика физического воспитания и спортивной тренировки" / П. А. Полетаев. – М., 2006. – 22 с.
6. Сурков А.Н. Формирование вариативной техники тяжелоатлетических уп-ражнений: автореф. дис. на соискание учен.степени канд. пед. наук: спец. 13.00.04 "Теория и методика физического воспитания, спортивной тренировки и оздоровительной физической культуры"/ А.Н. Сур-ков; Санкт-Петербургская гос. акад. физич. культуры им. П.Ф. Лесгафта. – СПб., 1999. – 22 с.

Solodka O.

ANALYSIS TECHNICAL ERROR QUALIFIED FEMALE WEIGHTLIFTERS DURING PERFORMANCE TECHNICAL - TACTICAL ACTION UNDER COMPETITION

Carried out quantitative and qualitative analysis of technical errors committed by athletes in a push for international competitions 2009 -2013 period. We found that the quantitative and qualitative characteristics of these errors has a different orientation in the structure of the movement, varies depending on the mass-height differences weightlifters. The largest number of athletes admitted error concerns the spatial structure of the movement in the rise of the bar from the chest.

Key words: female weightlifter, Clean & Jerk, lift rod on his chest, lifting the rod from the chest, group of weight categories, the structure of the movement of the bar.

Стаття надійшла до редакції 04.09.2014 р.